

Az Alkotmány-előkészítő eseti bizottság II. munkacsoportja

Alapvető jogok és köteleességek

Koncepció

Álláspontunk szerint a jelenlegi Alkotmány XII. fejezetében található alapjogi szabályozás összességben és általánosságban megfelel a jogállami kritériumoknak, alkalmas arra, hogy a munkacsoport a jelenlegi szabályozást tekintse kiindulópontnak és ehhez képest fogalmazza meg javaslatait.

1) Az alapvető jogok és kötelezettségek az új Alkotmány szerkezetében a normaszöveg elején az I. fejezetben vagy közvetlenül az államformára, szuverenitásra és az egyéb alapvető rendelkezésekre vonatkozó részt követően kapjanak helyet. *(Konszenzus)*

2) Az alapjogok védelmének, illetve korlátozhatóságának szabályait a jelenlegi Alkotmány megfelelően szabályozza, azonban a jelenlegi Alkotmányban az alapvető jogok és kötelezettségek szabályozásának két részre bontása (8. §-tól, 18. §-ig, illetve 54. §-tól 70. §-ig) indokolatlan, az új Alkotmányban a teljes alapjogi szabályozás egy-egy fejezetbe foglaltan jelenjen meg. Ezen kívül az Alkotmánybíróság által az alapjogok korlátozásával kapcsolatosan kidolgozott „szükségességi-arányossági teszt” kerüljön be az új Alkotmányba. *(Konszenzus)*

Indokoltnak tartjuk a 8. § (4) bekezdésében foglalt konkrét jogszabályi hivatkozások elhagyását tekintettel arra, hogy a munkacsoport tagjai egyetértenek a rendkívüli jogrend részletes szabályainak külön jogszabályban történő szabályozásával, így az Alkotmányban elegendő utalni arra, hogy rendkívüli jogrend esetén az e törvényekben meghatározott feltételek mellett függeszthető fel vagy korlátozható átmenetileg az alapvető jogok gyakorlása. *(Konszenzus, azzal, hogy az MSZP javasolja a rendeleti úton történő alapjog korlátozás tilalmának rögzítését, illetve rendkívüli állapotok megnevezését, lényeges tartalmát és elrendelésének garanciáit, valamint azt is, hogy melyek azok az alapvető jogok, amelyek rendkívüli helyzetben sem korlátozhatók)*

3) A munkacsoport a visszamenőleges hatályú rendelkezések tilalmának Alkotmányban történő rögzítését indokoltnak tartja. Az Alkotmány jelenlegi szövege expressis verbis nem szabályozza a visszamenőleges hatály tilalmát. Ezt az Alkotmánybíróság az Alkotmány demokratikus jogállamra vonatkozó rendelkezéséből vezette le. *(Konszenzus, az MSZP szövegszerű javaslatot is megfogalmazott)*

4) Az élethez és emberi méltósághoz való jog:

Az alapjogi fejezetben nevesített alkotmányos alapjogok közül elsőként említendő. A jelenlegi szabályozás mellett szabályozandó az is, hogy a magzati élet védelmével kapcsolatosan az államnak intézményvédelmi kötelezettsége áll fenn. Szükségesnek tartjuk rögzíteni, hogy az állam védi az emberi életet annak minden szakaszában. *(Konszenzus, azzal, hogy az MSZP megfogalmazása szerint „az állam köteles védelmet (de nem alanyi jogot) nyújtani a még meg nem született, de emberként fejlődő életnek – mint az élethez és emberi méltósághoz való jog későbbi érvényesülése feltételének – is”.)*

A halálbüntetés általános tilalmával a munkacsoport egyetért, azonban ennek Alkotmányban történő rögzítésének szükségességéről megoszlanak a vélemények.

5) A hatályos Alkotmány röviden foglalkozik a **házasság és a család védelmével**. Indokoltnak tartjuk a házassággal kapcsolatosan annak Alkotmányban történő rögzítését, hogy házasság **kizárólag egy férfi és egy nő** között jöhet létre, a család **nemzedékek szövetsége**. Fontosnak tartjuk a gyermeknevelés és a munkavállalás összeegyeztethetőségét elősegítő állami törekvés Alkotmányban való rögzítését, és a család intézményének alkotmányos védelmét. *(Annak rögzítését, hogy a házasság kizárólag egy férfi és egy nő között jöhet létre sem az MSZP, sem az LMP nem támogatja.)*

6) Az Alkotmány jelenlegi szövegének 70/D. § (1) bekezdése a „lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez” való jogot rögzíti. Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlatára figyelemmel a megfogalmazás ebben a formában értelmetlen, **elegendő a testi és lelki egészség biztosítására vonatkozó állami kötelezettség** rögzítése, a legmagasabb szint ugyanis az állam mindenkori teherbíró képességétől függ. Az ellátáshoz való jogot pedig az Alkotmány 70/E. § (2) bekezdése megfelelő formában alanyi jogként szabályozza.

7) **Munkához való jog:** A jelenlegi Alkotmány kizárólag jogosultságként foglalkozik e területtel. A munkacsoport álláspontja szerint indokolt annak rögzítése, hogy állami kötelezettség az állampolgárok munkához való jogának elősegítése, ugyanakkor állampolgári kötelezettség, hogy minden állampolgár saját lehetősége és választása szerint olyan munkát végezzen vagy tevékenységet folytasson, amely elősegíti a társadalom anyagi és szellemi fejlődését. Ez utóbbi alkotmányos cél természetesen egyedi esetben nem eredményezhet olyan kötelezettséget, mely a kényszermunka tilalmával ellentétes lenne.

8) **Választójog:** Az általános, egyenlő és titkos választójog a magyar állampolgárokat külön 2/3-os törvényben foglalt korlátozásokkal illesse meg. *(A szabályozás módosításának alábbi indoklásból kitűnő céljával az MSZP nem ért egyet.)*

A munkacsoport indokoltnak tartja, hogy megteremtsük a lehetőségét annak, hogy valamennyi magyar állampolgárt az országgyűlési képviselők választásán választójog illessen meg, ezért elhagyni javasoljuk a 70. § (1) bekezdésében foglalt szabályozásnak a választásra való jogosultságot magyarországi lakóhelyhez kötő megszorítását. Figyelemmel az e módosító javaslattal kapcsolatosan várható politikai vitákra a kormánypártok képviselői szükségesnek tartják rögzíteni, hogy a nemzetközi gyakorlattal a módosító javaslat a legcsekélyebb mértékben sem ellentétes. Helyesnek és megőrzendőnek tartjuk a Magyarországon élő nemzeti kisebbségekre vonatkozó azon szabályozást, mely szerint az említett közösségek „államalkotó” tényezők. Ennek megfelelően kedvezményes mandátumszerzésre jogosultak. Éppen ezért – Magyarország történelmi sajátosságaira is figyelemmel - nem tartunk helyesnek olyan szabályozást, amely a magyar nemzethez tartozó magyar állampolgárok választójogát magyarországi lakóhelytől teszi függővé, illetve ennek hiányában kizárja a választójog gyakorlásának lehetőségét. Elfogadható kompromisszumnak tartanánk azt, ha a magyarországi lakóhellyel nem rendelkező magyar állampolgárok meghatározott számú képviselőt külön szabályok szerint választhatnának. Ez azonban alkotmányi szintű szabályozást nem igényel, a választójogi törvényben kell döntenie róla.

9) A 67. § (3) bekezdésében foglaltakat **(családok és az ifjúság helyzete és védelme)** a jelenlegi Alkotmány 16. §-a szabályozza, ezért a kérdéskör teljes körű szabályozása egy helyen indokolt. *(Konszenzus)*

10) A sorkatonai szolgálat jelenlegi szabályozását megfelelőnek tartjuk, ezért megőrzendő az Alkotmány azon szabályozása, mely szerint békeidőben **nincs kötelező sorkatonai szolgálat**. Az állampolgári kötelességek között a haza védelme körében szükségesnek tartjuk említeni, hogy a Magyar Köztársaság honvédsége **olyan önkéntes haderőt tart fenn, melyben katonai szolgálat teljesítésére szabad döntés és az önkéntes haderőbe történő felvétel esetén bármely magyar állampolgár jogosult.** *(Konszenzus)*

11) Indokoltnak tartjuk a petíciós jog, az információszabadság és az egészséges környezethez való jog alkotmányos szinten történő rögzítését, azzal hogy e jogok gyakorlásának részleteiről és korlátairól külön törvény rendelkezzen. *(Konszenzus, de mind az MSZP, mind az LMP további alapjogi felsorolásra tesz javaslatot.)*

A jelen javaslat a bizottság többségi álláspontját rögzíti. Zárójelben tüntettük föl a konszenzust, illetve a nyilvánvaló egyet nem értést. Ott ahol az MSZP vagy az LMP javaslata eltérő megfogalmazást használ vagy bővebb Alkotmányban történő kifejtést tart szükségesnek az a csatolt és az eseti bizottság teljes ülése elé szintén felterjesztett MSZP, illetve LMP javaslatokban megtalálható.

Budapest, 2010. október 20.

Gulyás Gergely s. k.
munkacsoport felelős

Kiss Péter
országgyűlési képviselő
az Alkotmány-előkészítő eseti bizottság II. munkacsoport
Alapvető jogok és kötelességek

☒ 1358 Budapest, Széchenyi rkp. 19.

A Magyar Szocialista Párt szakmai álláspontja

Az új alkotmányban az alapvető jogok katalógusát, a kötelezettségek megfogalmazását, valamint az alapvető jogok védelmét és érvényesülésük garanciáit a következő elvek mentén javasoljuk meghatározni.

1. A Magyar Köztársaság nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségei, így különösen az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, az Emberi Jogok Európai Egyezménye, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, a Gazdasági, Szociális, Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, továbbá a Gyermekek Jogairól szóló egyezmény szerint, valamint az Európai Unió jogának megfelelően tartalmazza a jogok katalógusát, rögzíti az alapjogok alanyait, rendezi az egyes alapjogok egymáshoz való viszonyát, korlátozásának feltételeit, valamint érvényesítésük garanciáit. Az alanyi jogokat az ezek biztosításával összefüggő állami kötelezettségekkel együtt szabályozza az új alkotmány.

2. Az új alkotmánynak rögzítenie kell, hogy az emberi és állampolgári jogok korlátozása kizárólag az alkotmányban vagy – az alkotmány ilyen tartalmú felhatalmazása alapján – törvényben történhet. Az alkotmány megtiltja az emberi és állampolgári jogok „lényeges tartalmának” korlátozását. Az alkotmány rögzíti, hogy a jogok gyakorlásának általános korlátja mások alapvető jogainak védelme lehet. A korlátozás okának kényszerítőnek és elkerülhetetlennek, a korlátozásnak az elérendő céllal arányban állónak kell lennie.

3. Az emberi élethez és emberi méltósághoz való jog a jogállamban kiemelkedő értéket megtestesítő alapvető jogok körén belül is elsődleges fontosságú, az alkotmányos rend legfőbb értékét testesíti meg. Az élethez való jog és az emberi méltósághoz való jog érvényesülése érdekében más alapjogok tágabb körben korlátozhatóak.

4. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy emberi és állampolgári jogainak megsértése esetén a bírósághoz forduljon, illetőleg az ügyben rendelkezésre álló jogorvoslat igénybevétele után élhessen az alapjogi bírászkodás lehetőségével. Az alapjogok garantálásában a hazai igazságszolgáltatásnak mértékadónak kell tekintenie az Európai Emberi Jogi Bíróság joggyakorlatát is.

5. Az alapvető jogokat és az állam feladatait annak figyelembevételével kell meghatározni, hogy a Magyar Köztársaság szociális állam: elkötelezett a szociális értékek iránt, és az állam alapvető feladatának tartja, hogy elősegítse az állampolgárok gazdasági és szellemi jólétét. Az új alkotmány garanciákkal védi, hogy az adott területen elért jóléti szint csökkentése esetén az állam gondoskodjon az átalakítás „vesztéseinek” megfelelő védelméről.

6. A Magyar Köztársaság támogatja a társadalmi és gazdasági érdekegyeztetést, amelyeket törvény szabályoz. Az állam elismeri a szociális partnerek szervezett együttműködését, annak fórumait, és a maga eszközeivel támogatja azt.

Az Alkotmány-előkészítő eseti bizottság II. munkacsoportja javaslataira kialakított vélemény

„Álláspontunk szerint a jelenlegi Alkotmány XII. fejezetében található alapjogi szabályozás összességben és általánosságban megfelel a jogállami kritériumoknak, alkalmas arra, hogy a munkacsoport a jelenlegi szabályozást tekintse kiindulópontnak és ehhez képest fogalmazza meg javaslatait.”

MSZP álláspont: ezzel egyetért, azonban szükségesnek tartja hangsúlyozni, hogy az 1989-1990-es alkotmányozás eredményeinek az új alkotmányban történő megőrzése mellett elkötelezett abban, hogy folytatódjon az Európa népei közötti egyre szorosabb egység létrehozásának folyamata, valamint az Európai Unió közös értékeinek védelme, amely értékeket a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség társadalmában kell megvalósítani. Ezért az alapvető jogok katalógusát és a kötelezettségek megfogalmazását ennek figyelembevételével kell kialakítani.

„1) Az alapvető jogok és kötelezettségek az új Alkotmány szerkezetében a normaszöveg elején az I. fejezetben vagy közvetlenül az államformára, szuverenitásra és az egyéb alapvető rendelkezésekre vonatkozó részt követően kapjanak helyet.”

MSZP álláspont: ezzel egyetért

„2) Az alapjogok védelmének, illetve korlátozhatóságának szabályait a jelenlegi Alkotmány megfelelően szabályozza, azonban a jelenlegi Alkotmányban az alapvető jogok és kötelezettségek szabályozásának két részre bontása (8. §-tól, 18. §-ig, illetve 54. §-tól 70. §-ig) indokolatlan, az új Alkotmányban a teljes alapjogi szabályozás egy-egy fejezetbe foglaltan jelenjen meg. Ezen kívül az Alkotmánybíróság által az alapjogok korlátozásával kapcsolatosan kidolgozott „szükségességi-arányossági teszt” kerüljön be az új Alkotmányba.

Indokoltnak tartjuk a 8. § (4) bekezdésében foglalt konkrét jogszabályi hivatkozások elhagyását tekintettel arra, hogy a munkacsoport tagjai egyetértenek a rendkívüli jogrend részletes szabályainak külön jogszabályban történő szabályozásával, így az Alkotmányban elegendő utalni arra, hogy rendkívüli jogrend esetén az e törvényekben meghatározott feltételek mellett függeszthető fel vagy korlátozható átmenetileg az alapvető jogok gyakorlása.”

MSZP álláspont: egyetért abban a tekintetben, hogy az alapvető jogokat és kötelezettségeket egy fejezetbe kell foglalni, valamint, hogy a korlátozás alapjogi tesztjét maga az Alkotmány tartalmazza. Az új alkotmánynak ki kell mondania, hogy tilos az alapvető jogok rendeleti úton való korlátozása.

A rendkívüli állapotok megnevezését, lényeges tartalmát és elrendelésének garanciáit az új alkotmánynak tartalmaznia kell. Csak a részletes szabályozást végezhető el külön törvényben. Az új alkotmánynak ki kell mondania, hogy rendkívüli helyzet esetén a jogok gyakorlása szigorú korlátok között és feltételek mellett felfüggeszhető, de rendkívüli helyzetben sem lehet eltérni a következő jogoktól:

1. az élethez való jog,
2. az emberi méltósághoz való jog,

3. a kínzás, a kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmód és büntetés, valamint az érintett beleegyezése nélkül végzett orvosi vagy tudományos kísérletek tilalma,
4. a jogképesség,
5. a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadsága, a média függetlensége és a tárgyilagos, kiegyensúlyozott tájékoztatáshoz való jog,
6. a „mindenki csak azért a cselekményért felel, amelyet a törvény büntetni rendel”, és a „mindenki csak olyan büntetéssel sújtható, amelyet a törvény meghatároz” szabálya,
7. az ártatlanság vélelme,
8. a védelemhez és a jogi képviselőhöz való jog,
9. az ugyanazon cselekményért való többszöri elítélés tilalma,
10. a jogtalan elítélés (fogvatartás) miatti kártérítéshez való jog,
11. az állampolgárságtól megfosztás tilalma.

Szabályozni kell az új alkotmányban az alapjogi bíraskodást. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy emberi és állampolgári jogainak megsértése esetén a bírósághoz forduljon, illetőleg az ügyben rendelkezésre álló jogorvoslat igénybevétele után élhessen az alapjogi bíraskodás lehetőségével. Az alapjogok garantálásában a hazai igazságszolgáltatásnak mértékadónak kell tekintenie az Európai Emberi Jogi Bíróság joggyakorlatát is.

„3) A munkacsoport a visszamenőleges hatályú rendelkezések tilalmának Alkotmányban történő rögzítését indokoltnak tartja. Az Alkotmány jelenlegi szövege expressis verbis nem szabályozza a visszamenőleges hatály tilalmát. Ezt az Alkotmánybíróság az Alkotmány demokratikus jogállamra vonatkozó rendelkezéséből vezette le.”

MSZP álláspont: egyetért azzal, hogy az új alkotmány kimondja: a jogszabály a hatálybalépését megelőző időszakra vonatkozóan jogot nem vonhat meg, illetve nem korlátozhat, kötelezettséget nem állapíthat meg vagy a kötelezettséget nem teheti terheesebbé, és nem nyilváníthat valamely cselekményt vagy mulasztást jogszabályellenessé.”

*„4) Az élethez és emberi méltósághoz való jog:
Az alapjogi fejezetben nevesített alkotmányos alapjogok közül elsőként említendő. A jelenlegi szabályozás mellett szabályozandó az is, hogy a magzati élet védelmével kapcsolatosan az államnak intézményvédelmi kötelezettsége áll fenn. Szükségesnek tartjuk rögzíteni, hogy az állam védi az emberi életet annak minden szakaszában.*

A halálbüntetés általános tilalmával a munkacsoport egyetért, azonban ennek Alkotmányban történő rögzítésének szükségességéről megoszlanak a vélemények.”

MSZP álláspont: egyetért abban, hogy az élethez és emberi méltósághoz való jog kiemelt védelmet élvez, amely védelem érdekében más alapvető jogok korlátozása tágabb körben megengedett.
Az emberi élethez és méltósághoz való jog deklarálása az állam kötelezettségévé teszi, hogy az emberi életet és méltóságot ne csupán adott természetes személy alanyi jogaként, hanem elvont jogintézményként is védelemben részesítse (objektív intézményvédelem).
Ennek megfelelően az állam köteles védelmet (de nem alanyi jogot) nyújtani a még meg nem született, de emberként fejlődő életnek – mint az élethez és emberi méltósághoz való jog későbbi érvényesülése feltételének – is.

Az emberi élettől való megfosztás kapcsán az új alkotmány azt mondja ki, hogy ahhoz csak a mások életét közvetlenül fenyegető cselekmény elhárítása vezethet. Ezzel lényegében kimondja az új alkotmány a halálbüntetés tilalmát.

„5) A hatályos Alkotmány röviden foglalkozik a házasság és a család védelmével. Indokoltnak tartjuk a házassággal kapcsolatosan annak Alkotmányban történő rögzítését, hogy házasság kizárólag egy férfi és egy nő között jöhet létre, a család nemzedékek szövetsége. Fontosnak tartjuk a gyermeknevelés és a munkavállalás összeegyeztethetőségét elősegítő állami törekvés Alkotmányban való rögzítését, és a család intézményének alkotmányos védelmét.”

MSZP álláspont: az új alkotmány nem tartalmazhat értékválasztást, azaz annak meghatározását, hogy a családi életközösségek milyen formáit ismeri el. Egyetértünk annak az állampolgárként való rögzítésével, hogy a gyermekvállalás és a munkavállalás összeegyeztethetőségét az államnak biztosítani kell. Alapvető jogként kell meghatározni a fiatalok és a szülők munkahelyi védelmét és a gyermekek jogait.

„6) Az Alkotmány jelenlegi szövegének 70/D. § (1) bekezdése a „lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez” való jogot rögzíti. Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlatára figyelemmel a megfogalmazás ebben a formában értelmetlen, elegendő a testi és lelki egészség biztosítására vonatkozó állami kötelezettség rögzítése, a legmagasabb szint ugyanis az állam mindenkor teherbíró képességétől függ. Az ellátáshoz való jogot pedig az Alkotmány 70/E. § (2) bekezdése megfelelő formában alanyi jogként szabályozza.”

MSZP álláspont: az egészséghez, a szociális biztonsághoz való joghoz kapcsolódva a társadalmi, gazdasági és környezeti fenntartható fejlődés biztosítására, az élhető környezet és a természet megóvására, (ehhez jogként kapcsolódik az egészséghez, a szociális biztonsághoz és az emberhez méltó életkörülményekhez való jog, a lakhatás elősegítéséhez való jog, valamint a környezetvédelem alanyi kötelezettsége).

„7) Munkához való jog: A jelenlegi Alkotmány kizárólag jogosultságként foglalkozik e területtel. A munkacsoport álláspontja szerint indokolt annak rögzítése, hogy állami kötelezettség az állampolgárok munkához való jogának elősegítése, ugyanakkor állampolgári kötelezettség, hogy minden állampolgár saját lehetősége és választása szerint olyan munkát végezzen vagy tevékenységet folytasson, amely elősegíti a társadalom anyagi és szellemi fejlődését. Ez utóbbi alkotmányos cél természetesen egyedi esetben nem eredményezhet olyan kötelezettséget, mely a kényszermunka tilalmával ellentétes lenne.”

MSZP álláspont: a munkához való jog tekintetében nevesített jogként kell tartalmaznia az új alkotmánynak a foglalkozás szabad megválasztásához való jogot, az indokolás nélküli elbocsátás tilalmát, valamint a munkához és a pihenéshez való jogot. Állami feladat, hogy elősegítse az állampolgárok munkához való jogának gyakorlását. Munkavégzési kötelezettséget az új alkotmány nem fogalmazhat meg, a társadalom anyagi és szellemi fejlődésének elősegítése olyan elvont követelmény, amely nem képes kellően körülhatárolni a majdani Alkotmányon alapuló szabályozás lényeges tartalmát.

„8) Választójog: Az általános, egyenlő és titkos választójog a magyar állampolgárokat külön 2/3-os törvényben foglalt korlátozásokkal illesse meg.

A munkacsoport indokoltnak tartja, hogy valamennyi magyar állampolgárt az országgyűlési képviselők választásának választójog illessen meg, ezért elhagyni javasoljuk a 70. § (1) bekezdésében foglalt szabályozásnak a választásra való jogosultságot magyarországi lakóhelyhez kötő megszorítását. Figyelemmel az e módosító javaslattal kapcsolatosan várható politikai vitákra a kormánypártok képviselői szükségesnek tartják rögzíteni, hogy a nemzetközi gyakorlattal a módosító javaslat a legcsekélyebb mértékben sem ellentétes. Helyesnek és megőrzendőnek tartjuk a Magyarországon élő nemzeti kisebbségekre vonatkozó azon szabályozást, mely szerint az említett közösségek „államalkotó” tényezők. Ennek megfelelően kedvezményes mandátumszerzésre jogosultak. Éppen ezért – Magyarország történelmi sajátosságaira is figyelemmel - nem tartunk helyesnek olyan szabályozást, amely a magyar nemzethez tartozó magyar állampolgárok választójogát magyarországi lakóhelytől teszi függővé, illetve ennek hiányában nem biztosítja a választójogot. Elfogadható kompromisszumnak tartanánk azt, ha a magyarországi lakóhellyel nem rendelkező magyar állampolgárok meghatározott számú képviselőt külön szabályok szerint választhatnának. Ez azonban alkotmányi szintű szabályozást nem igényel, a választójogi törvényben kell dönteni róla.”

MSZP álláspont: arányos választási rendszerre van szükség. A választójog általános, egyenlő, a szavazás titkos. Kifejezetten fontosnak tartjuk, hogy az állam és az állam polgára közötti effektív kapcsolat megjelenítésére az új alkotmány a választójog gyakorlását magyarországi lakóhelyhez kösse. A választójogból való kizárás feltételeit az új alkotmányban meg kell határozni, mégpedig az Európai Emberi Jogi Bíróság ítéleteinek figyelembe vételével.

Az új alkotmány azt mondja ki, hogy a Magyar Köztársaság a határain túl élő magyarok számára is biztosít az ország területén egyes jogokat, amelyeket törvény szabályoz, határain kívül kedvezményeket és támogatásokat nyújt. Az Országgyűlés és a Kormány a Magyar Köztársaság határain túl élő magyar közösségek képviselőivel az őket érintő kérdésekben törvényben meghatározott módon párbeszédet folytat.

Feltétlenül indokoltnak tartjuk, hogy az új alkotmány rendelkezzen a népszavazás formáiról: az ügydöntő és a véleményező népszavazásról, azt országos és helyi önkormányzati szinten is biztosítsa. Meg kell határozni a népszavazásra nem bocsátható tárgyköröket. Országos népszavazás eredményeként az Alkotmány is módosítható.

„9) A 67. § (3) bekezdésében foglaltakat (családok és az ifjúság helyzete és védelme) a jelenlegi Alkotmány 16. §-a szabályozza, ezért a kérdéskör teljes körű szabályozása egy helyen indokolt.”

MSZP álláspont: ezzel egyetért

„10) A sorkatonai szolgálat jelenlegi szabályozását megfelelőnek tartjuk, ezért megőrzendő az Alkotmány azon szabályozása, mely szerint békeidőben nincs kötelező sorkatonai szolgálat. Az állampolgári köteleességek között a haza védelme körében szükségesnek tartjuk említeni, hogy a Magyar Köztársaság honvédsége olyan önkéntes haderőt tart fenn, melyben katonai szolgálat teljesítésére szabad döntés és az önkéntes haderőbe történő felvétel esetén bármely magyar állampolgár jogosult.”

MSZP álláspont: egyetértünk azzal, hogy Magyarországon nincs kötelező sorkatonai szolgálat, támogatjuk, hogy a magyarországi lakóhellyel rendelkező magyar állampolgárok a

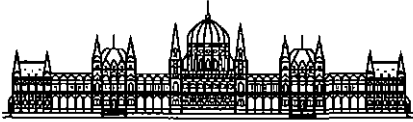
Magyar Köztársaság honvédsége által fenntartott haderő részeként önként részt vehessenek katonai szolgálat teljesítésében.

„11) Indokoltnak tartjuk a petíciós jog, az információszabadság és az egészséges környezethez való jog alkotmányos szinten történő rögzítését, azzal hogy e jogok gyakorlásának részleteiről és korlátairól külön törvény rendelkezzen.”

MSZP álláspont: egyetértünk abban, hogy az új alkotmányban nevesített jogként szerepeljen a kérelmezési és a panaszjog, a közérdekű adatok megismeréséhez való jog, a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadsága, a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadsága, a hiteles és részrehajlástól mentes tájékoztatáshoz való jog E jogok korlátozására is csak a szükségesség-arányosság teszt alkalmazásával kerülhet sor.

Budapest, 2010. október 18.

Kiss Péter

Lehet Más a Politika
Országgyűlési Képviselőcsoportja
Frakcióvezető

A Lehet Más a Politika előzetes álláspontja az új Alkotmány alapjogi koncepciójához

Általános megjegyzések

Az LMP álláspontja szerint ma Magyarországon alkotmányozási kényszer nincsen. Éppen ezért a jelenlegi alapjogi katalógus megtartását -kisebb korrekciókkal: pontosításokkal, kifejtésekkel, kiegészítésekkel; az alkotmánybírósági jogfejlesztés megerősítésével- tudjuk támogatni. Az elmúlt hónapok alkotmány-módosításait az Alk. 61.§ és a 70/I §-ban felül kell vizsgálni, mivel „idegen testként”, dogmatikai megalapozás nélkül került sor a beiktatásukra.

Álláspontunk kifejtése során a hatályos Alkotmány számozását követjük.

Számunkra felülvizsgálati szempont, hogy az alkotmánybírósági jogfejlesztés mellett a gyakorlati érvényesülést és a húsz év alatt megváltozott társadalmi-gazdasági környezetet is kívánatos figyelembe venni.

Javasoljuk, hogy az alapjogvédelmi klauzula, a jelenlegi 8. § kerüljön az alapjogi fejezet élére, mivel ez a rendelkezés hatja át a teljes fejezetet. Ezt a klauzulát mindenképpen ki kell egészíteni két alkotmánybírósági tétel beemelésével: a szükségesség-arányosság alapjogvédelmi tesztjével és az állam intézményvédelmi kötelezettségével.

Az LMP az új alaptörvényben alapjogként -is- szeretné megfogalmazni az állampolgári részvételt, a lakhatáshoz való jogot, a jövő generációk jogait, ill. a természeti erőforrásokhoz való hozzáférés jogát.

Egyes jogok és köteleességek

Az 54. §-ben szereplő úgynevezett életvédelmi státus quo megtartását támogatjuk. Ugyanitt azonban szükségesnek látjuk, hogy az Alkotmány nevesítse az Alkotmánybíróság által már 1990-ben az emberi méltóság jogából levezetett személyes önrendelkezés szabadságát.

Az 55.§ (3) bek.-ben a kártalanítást úgy kell megfogalmaznunk, hogy az (i) valamennyi esetben felhívható legyen, ha az állam a személyi szabadságot törvénytelenül korlátozta; (ii) igénybevétele ne legyen terhesebb a magánjogi

reparációs eszközöknél (pl. ugyanúgy 5 éven belül lehessen kártalanításért folyamodni).

Az 59.§ (1) bek. -ben nevesítenénk a magánélethez fűződő jogot, ill. önálló bekezdésbe szerkesztenénk az információs önrendelkezési jogot.

Az információs szabadságot önálló §-ban, s ma már korszerűbb, kifejtettebb formában kell deklarálnunk. Az új megfogalmazáshoz jó kiinduló pontnak tartjuk az észti és a norvég alkotmányok rendelkezéseit:

„Az észti állampolgárok kérésére, a törvény által szabályozott eljárásokkal kapcsolatban, minden állami és helyi hatóság, illetve ezek tisztviselői kötelesek információkat nyújtani a munkájukkal kapcsolatban, kivéve azt az információt, amelynek közzététele a törvény által tiltott, illetve azt az információt, amely kizárólag belső használatra szolgál. Az észti állampolgároknak joguk van megismerni azokat az információkat, amelyekkel az állam, illetve a helyi hatóságok rendelkeznek róluk, beleértve az ezen szervek által archivált információkat is. Ezt a jogot a harmadik személyek jogai védelmének, illetve a gyermekek származásának titkossága céljából korlátozhatja a törvény, ugyanígy bűnmegelőzési célból, vagy bűnöző elfogatása, letartóztatása céljából, vagy bírósági eljárásban az igazság felderítése érdekében.”

„Mindenkinek joga van hozzáférni az állami, illetve önkormányzati adminisztráció dokumentumaihoz, illetve részt venni a bíróságok és választott gyűlések ülésén. A törvény a személyes adatok védelme, illetve más nyomós érdekből korlátozhatja a fenti jogot.”

A 64.§-ban biztosított petíciós jog - úgy is mint a megalapozott állampolgári részvétel egyik alkotmányos pillére- az érdemi válaszhoz fűződő joggal teljes. Az állampolgári részvétel alapértéki szinten is megjelenhet, de alapjogként feltétlenül deklarálnánk: mindenkinek joga van önállóan, vagy másokkal együtt az őt érintő közhatalmi döntésekben, törvényben szabályozott módon, közvetlenül is részt venni.

A 65.§ -ban felvetjük a menedékjog olyan átgondolását, amely -meghatározott feltételek mellett- lehetővé teszi a klímaváltozás miatti természeti katasztrófák miatt menekülők befogadását.

A 70.§ (5) bek.-ben a korlátozottan cselekvőképes polgárok választójogának általános jelleggel történő kizárását -nemzetközi egyezményekre is figyelemmel - aggályosnak tartjuk.

A 70/E §-nál deklarálnánk a lakhatáshoz való jogot.

A 70/D § megbontásával önálló alapjogként vezetnénk be az egészséges környezethez való, időben kiterjesztetten értelmezett (vagyis a jövőre is vonatkozó) jogokat. Erre konkrét, szövegszerű javaslattal rendelkezünk a jelenlegi normaszövegből kiindulva: "A Magyar Köztársaság elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez, a fenntartható fejlődés elvének messzemenő figyelembe vételével biztosítja Magyarország kivételes természeti értékeinek megőrzését, a természeti erőforrásokat takarékos és célszerű használatát, az életminőség ökológiai szempontú javítását és a biológiai

sokféleség megőrzését a jelen és a jövő nemzedékek számára." Szeretnénk továbbá, hogy az Alkotmány mondja ki: minden egyénnek egyforma lehetőséget kell biztosítani a természeti erőforrásokhoz való hozzáféréshez és hasznaik élvezéséhez.

Az állampolgári kötelességek között feltétlenül szeretnénk megjeleníteni a környezet védelmének kötelezettségét, a természeti és kulturális örökség fennmaradásáért, a jövő nemzedékek jólétéért viselt felelősséget.

Budapest, 2010. október 17.

dr. Schiffer András
frakcióvezető
LMP